

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Proefboring ten behoeve van gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

5 februari 2015 / rapportnummer 2815-56

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

GDF SUEZ E&P wil ten noorden van Schiermonnikoog in het Natura 2000-gebied Noordzee-kustzone één of twee proefboringen uitvoeren om te onderzoeken of er in de diepe ondergrond voldoende winbaar aardgas aanwezig is. De minister van Economische Zaken besluit binnenkort over de proefboringen. Voorafgaand hieraan zijn de milieugevolgen van de proefboringen onderzocht in een MER. De minister heeft de Commissie¹ gevraagd te toetsen of het MER juist en volledig is. Als uit de proefboring blijkt dat er een economisch winbare hoeveelheid aardgas aanwezig is, wil GDF SUEZ E&P overgaan tot gaswinning. Hiervoor zal te zijner tijd een aparte m.e.r.-procedure worden doorlopen.

Het MER is goed leesbaar. Het laat zien dat effecten van lozingen in de opsporingsfase gering zijn. Milieuconsequenties van eventuele 'blowouts'² zijn goed beschreven. Speciale aandacht gaat uit naar beschermde natuurwaarden in de directe omgeving. Om onnodige vogelslachten te voorkomen is aangegeven dat affakkelen van aardgas zoveel mogelijk overdag plaatsvindt, en er een vogelwachter aanwezig is om bij ontoelaatbare situaties maatregelen te treffen. Daarnaast zijn speciale vaarroutes voor werkverkeer en een minimale vlieghoogte voor helikopters beschreven om onnodige verstoring van natuurwaarden te voorkomen. Het MER laat zien dat de milieuverschillen tussen de twee mogelijke boorlocaties over het algemeen klein zijn. Naar inschatting van de Commissie – op basis van de informatie in het MER – zijn de ecologische effecten van boorlocatiealternatief 1 kleiner dan die van alternatief 2, vanwege de grotere waterdiepte en de grotere afstand tot foerageergebieden van vogels.

Oordeel

De Commissie is van oordeel dat het MER en de Passende Beoordeling de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over de proefboringen waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. De gevolgen voor natuur (Bruinvis en Zwarte zee-eend) zijn niet goed beschreven. Deze omissies hebben echter geen consequenties voor bovenstaand oordeel omdat:

- GDF SUEZ E&P geen heiwerkzaamheden uitvoert;
- met de beschreven mitigerende maatregelen voor natuur (speciale vaarroutes en vlieghoogtes) verstoring van de Zwarte zee-eend voorkomen kan worden.

Hiermee kan aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden bij deze éénmalige proefboring(en) worden voorkomen.

In hoofdstuk 2 geeft zij een toelichting op het oordeel met aanbevelingen op het gebied van natuur, veiligheid en overleg met Duitse autoriteiten.

Doorkijk winningsfase

Het onderhavige MER gaat over de proefboring. Daarnaast is ook informatie opgenomen over de winningsfase, zodat de lezer op hoofdlijnen zich een beeld van het gehele project kan vormen. Mocht de proefboring aantonen dat er winbaar gas is dan volgt nog een aparte

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl door in het zoekvak het projectnummer 2815 in te geven.

² Van een blow-out is sprake als gas of olie onder druk langs en uit het boorgat doorbreekt naar het oppervlak.

nieuwe m.e.r-procedure voor de aardgaswinning. In hoofdstuk 3 van dit advies reageert de Commissie daarom slechts kort op de weergegeven informatie in het MER over de winningsfase en heeft zij enkele aandachtspunten op het gebied van de zichtbaarheid (landschap), 'bodemdaling en morfologie' en monitoring die in het MER voor de winning behandeld kunnen worden.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Zwarte zee-eend

In het MER is aangegeven dat de Zwarte zee-eend een belangrijke natuurwaarde vertegenwoordigt van de ondiepe kustzone (<20 meter diep) ten noorden van Schiermonnikoog. Uit de verspreidingsgegevens over 2011 blijkt dat in deze zone een belangrijk deel van de Zwarte zee-eendpopulatie is aangetroffen in de periode februari – april (2011).

In het MER wordt geredeneerd dat op basis van de verspreiding van *Spisula* (voedselbron voor de Zwarte zee-eend) uit de jaren 2004–2006 effecten op de soort zijn uitgesloten, omdat in het gebied rond de voorgenomen proefboringen geen *Spisula* voorkomt en er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn mochten er wel enige schelpenbanken in de omgeving van de proefboringen liggen.³

Volgens de Commissie is deze redeneerlijn onjuist. Ten eerste zijn de gebruikte *Spisula*-gegevens meer dan 5 jaar ouder dan de verspreidingsgegevens van de Zwarte zee-eend. Ten tweede geeft het feit dat de soort er in 2011 wel op grote schaal voorkomt (figuur 5.13 MER) aan dat het gebied wel degelijk van belang is. Van de soort is bekend dat hij bij gebrek aan strandschelpen kan switchen naar andere voedselbronnen. Om te bepalen of er verstoring optreedt is het daarom relevant na te gaan welk deel van het werkelijke foerageergebied in de ondiepe zone⁴ wordt verstoord door de voorziene activiteiten.

De Commissie constateert op grond van de informatie in het MER dat maximaal ca. 5% van het foerageergebied (in 2011) van de Zwarte zee-eend binnen de verstoringzone valt van een platform op boorlocatiealternatief 2; bij boorlocatiealternatief 1 is er geen overlap. Daarmee lijkt alternatief 2, gelegen in het ondiepere deel in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone, vanuit milieuoverwegingen minder gunstig dan alternatief 1.

Daarbij kan bij beide alternatieven bij de keuze van transportroutes met de actuele verspreiding van de soort rekening worden gehouden.⁵ Het is daarvoor wel nodig dat de transportroutes (schepen en helikopters) afgestemd worden op actuele verspreidingsgegevens van de

³ Zie ook de memo 'addendum PB proefboring GDF Suez E&P' in de bijlage van de Passende Beoordeling.

⁴ Combinatie van figuur 5.13, figuur waterdiepte in bijlage 3, ligging vaarroutes en de verstoringafstanden uit het MER.

⁵ De huidige aantallen van de Zwarte zee-eend in de Noordzeekustzone liggen onder het niveau van de instandhoudingsdoelen en de landelijke staat van instandhouding wordt als matig ongunstig getypeerd (concept beheerplan Natura 2000-gebied Noordzeekustzone, versie 7 juli 2014). Voor de soort geldt een behoudsdoelstelling (omvang en kwaliteit). De daling van overwinterende aantallen in de Noordzeekustzone heeft waarschijnlijk te maken met een verminderde voedselsituatie; onduidelijk is of ook een noordelijker overwinteringsstrategie van deze soort een rol speelt. De foeraerlocaties van de Zwarte zee-eend in de Noordzeekustzone zijn wisselend en worden bepaald door de voedselsituatie.

Zwarte zee-eend. Dit kan door voorafgaand en tijdens de werkzaamheden de verspreiding van de Zwarte zee-eend te volgen.

- De Commissie adviseert de minister de ligging van transportroutes te laten afstemmen op actuele verspreidingsgegevens van de Zwarte zee-eend.

2.2 Bruinvis

Het MER vergelijkt alternatieven voor de aanlegtechniek van de conductorbuis. De boortech-niek die in het MER beschreven is, is veel milieuvriendelijker dan heien. De Commissie heeft uit het MER en de Passende Beoordeling begrepen (zie pagina 132) dat GDF SUEZ E&P geen heiwerkzaamheden zal uitvoeren voor de conductorbuis.⁶

Het MER bevat niettemin uitgebreide informatie over de mogelijke negatieve effecten van on-derwatergeluid door heiwerkzaamheden op de Bruinvis. Gesteld is dat het effect van onder-watergeluid door heiwerkzaamheden beperkt is.⁷ De Commissie vindt deze conclusie onvol-doende onderbouwd.⁸ Deze omissie heeft echter alleen consequenties als toch wordt beslo-ten heiwerkzaamheden te laten plaatsvinden.

- Indien heiwerkzaamheden aan de orde zijn adviseert de Commissie deze omissie te her-stellen voorafgaand aan de besluitvorming over de proefboringen. Dit kan door in een aanvulling op het MER alsnog het effect van onderwatergeluid door heiwerkzaamheden op de Bruinvis goed te onderbouwen.

2.3 Zichtbaarheid platform

De informatie in het MER over zichtbaarheid van het platform overdag en 's nachts is zeer beperkt. Onduidelijk is bijvoorbeeld hoe de verlichting van het platform 's nachts geminima-liseerd wordt om onnodige lichtuitstraling te vermijden. De visualisatie op pagina 108 in het MER geeft geen goed beeld omdat hier niet het werkelijke landschap maar een gefingeerde situatie betreft. De twee locaties van de proefboring zijn bovendien op de visualisatie ten op-zichte van elkaar omgedraaid wat tot misverstanden kan leiden.

⁶ De Commissie is er in dit advies vanuit gegaan dat bij de verankering van het platform ook geen heiwerkzaamheden plaatsvinden.

⁷ Zie bijvoorbeeld pagina 8 van het MER.

⁸ Deze conclusie is voorbarig omdat:

- er een duidelijk overzicht ontbreekt van het aantal Bruinvissen dat in het Nederlandse én Duitse deel van de Noord-zee beïnvloed wordt. In afbeelding 5.9 in de Passende Beoordeling wordt de verspreiding getoond van de Bruinvis in de Noordzeekustzone, informatie over het aanpalende Duitse deel is niet opgenomen;
- aangegeven is dat onderwatergeluid een effect kan hebben (zie bijlage 6 van het MER), maar niet is onderbouwd waarom het effect beperkt is. Daardoor is het onduidelijk in hoeverre effecten doorwerken in de gunstige staat van instandhouding van de Bruinvis en de instandhoudingsdoelen voor de relevante Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland.

Op basis hiervan had afgewogen kunnen worden in hoeverre de effecten aanvaardbaar en/of vergunbaar zijn.

Gezien de tijdelijkheid van het platform (maximaal 4 maanden aanwezig) begrijpt de Commissie echter dat in het MER niet de nadruk op dit milieuthema gelegd is. Gezien de tijdelijkheid adviseert de Commissie om in dit stadium geen aanvullende studies naar de zichtbaarheid van het platform uit te laten voeren.⁹

2.4 Veiligheid en overleg Duitse autoriteiten

De boortechnische risico's van de proefboringen zijn goed beschreven in hoofdstuk 10 van het MER. Het ontbreekt echter aan geologische en boortechnische informatie voor een oordeel over de voorgestelde veiligheidsmaatregelen. De Commissie had deze informatie wel verwacht in het MER.¹⁰ Deze informatie is belangrijk vanwege de kans op 'blow outs'¹¹ of risico's die samenhangen met andere bijzonderheden in de ondergrond.¹² De Commissie gaat er in dit advies vanuit dat in het nog op te stellen Boorplan de risico's met behulp van geologische informatie worden onderbouwd en ook de benodigde veiligheidsmaatregelen onderzocht worden.¹³

In de startnotitie was bij het beoordelingskader aangekondigd dat het MER ook de effecten op de nautische veiligheid beschrijft (voor zowel het proefboringsplatform als voor de winningsfase). In het MER is deze informatie echter niet opgenomen, maar wel is aangegeven dat dit later zal worden onderzocht.¹⁴ Hoewel de kans op incidentele gebeurtenissen zoals aanvaringen en ongewenste lozingen (spills) waarschijnlijk klein is, laat het MER zien dat de consequenties – indien diesel, olie, helikopterbrandstof, condensaat of Oil Based Mud (OBM) vrijkomen – een milieurisico vormen in de nabijheid van een Natura 2000-gebied.

Gezien de nabijheid van Duitse natuurgebieden en mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten zal overleg plaatsvinden met de Duitse autoriteiten. Het MER maakt geen melding van de resultaten van dit overleg.

- De Commissie adviseert de minister om alsnog te (laten) controleren of er bijzonderheden in de geologische informatie aanwezig zijn. Besteed vervolgens in het Boorplan voldoende aandacht aan maatregelen om boortechnische risico's te voorkomen.
- De Commissie beveelt aan om in het 'Emergency Management Plan' alsnog de benodigde veiligheidsmaatregelen uit te (laten) werken in samenwerking met de Nederlandse en Duitse autoriteiten en hulpverlenende instanties. Indien zich een incident voordoet kan dan adequaat en efficiënt gereageerd worden door hulpverlenende instanties.¹³

⁹ Ook de zienswijzen van Natuurmonumenten, de Waddenvereniging en nationaal Park Schiermonnikoog gaan in op zichtbaarheid en onnodige lichtuitstraling.

¹⁰ De door de minister van EZ vastgestelde notitie R&D vraagt hier ook om.

¹¹ In het MER zijn de milieuconsequenties van een eventuele 'blow out' wel goed beschreven.

¹² Een bekend en veel voorkomend geologisch probleem vormen de zogenaamde 'floaters' in de Zechstein formaties, en de daarmee gepaard gaande hoge drukken. In dergelijke gevallen zullen boortechnische maatregelen getroffen kunnen worden. Op seismiek zijn deze 'floaters' goed herkenbaar en kan men er omheen boren, het verbuizingsschema aanpassen en om daarna met voldoende tegendruk door middel van een zwaardere boorspoeling de 'floater' te doorboren. Het ontbreekt echter aan een beschrijving van de formaties, de boortechnische maatregelen, aangevuld met kaarten, geologische en seismische secties en een putontwerp met het verbuizingsschema.

¹³ Deze kunnen vervolgens opgenomen worden in het Veiligheids- en gezondheidsdocument.

¹⁴ Zie pagina 124 van het MER.

Afwerking put ondergrond

In het geval dat de proefboring uitwijst dat er geen winbare hoeveelheden gas aanwezig zijn blijft een put in de ondergrond. Deze punt kan een obstakel vormen onder water. In het MER wordt aangegeven dat de put met beton wordt afgedicht, waarbij de pijpen op 6 meter beneden de zeebodem worden afgesneden. Omdat in het gebied sprake is van aanzienlijke natuurlijke bodemveranderingen¹⁵ is het de Commissie onduidelijk of 6 meter voldoende diep is, dit is afhankelijk van de locatie en van welke zeebodemreferentie gehanteerd wordt.¹⁶

- De Commissie adviseert daarom om een afsnijdtepte te hanteren waarbij de kans op blootspoelen van de koppen van de pijpen minimaal is.

3. Aanbevelingen MER voor de winningsfase

Mocht de proefboring aantonen dat er economisch winbaar gas aanwezig is, dan volgt nog een aparte m.e.r.-procedure voor de aardgaswinning. Het MER geeft hiervoor al wel een doorblik. In dit hoofdstuk reageert de Commissie kort op deze doorblik. De Commissie zal desgevraagd later bij de m.e.r.-procedure voor de winningsfase een compleet advies geven over de gewenste inhoud van dat MER.

3.1 Zichtbaarheid

De Commissie adviseert voor de m.e.r.-procedure voor de plaatsing van een winningsplatform voor langere tijd – in tegenstelling tot de proefboringsfase – wel een volwaardig onderzoek naar de visueel-landschappelijke effecten uit te voeren. Een platform dat meer dan 20 jaar aanwezig kan zijn in de omgeving van Schiermonnikoog zal namelijk een groot effect hebben op de beleving van de openheid, duisternis en ongereptheid van het uitzicht vanuit de Waddeneilanden, vanuit de Waddenzee en vanaf het vaste land.⁹

3.2 Bodemdaling en morfologie

Het MER geeft een prognose voor bodemdaling van maximaal 3 cm aan het einde van de winningsperiode. De Commissie wijst er op dat de prognose van de bodemdaling en ook de grootte van de bodemdalingscontour¹⁷ nog fors kan wijzigen.¹⁸ Onderzoek naar eventuele

¹⁵ Ook de Zienswijze van Natuurmonumenten en de Waddenvereniging wijzen hierop.

¹⁶ In het gebied is tot 15 meter verschil waargenomen tussen de hoogste en diepste historische peilingen. Ten opzichte van de diepste historische peiling zal 6 meter ruim voldoende zijn. Als de put aan de bovenkant van een zandgolf ligt zal deze bij het hanteren van 6 meter waarschijnlijk blootspoelen.

¹⁷ De in het MER gecontourde gebieden lijken kleiner dan eerder door Fugro berekend (2013, Figuur 3). Het berekende bodemdalingsvolume bedraagt in totaal $4,7 \cdot 10^6 \text{ m}^3$. Slecht ongeveer een derde van dit volume bevindt zich binnen de gecontourde gebieden. In het MER wordt er ten onrechte vanuit gegaan dat de bodemdaling beperkt is tot de gecontourde gebieden. De totale omvang van de bodemdalingschotels is door Fugro gemodelleerd (2013, Fig. 2) en reikt volgens deze berekeningen onder Schiermonnikoog tot in de Waddenzee. Uiteraard is dit nog een eerste prognose die fors kan wijzigen op basis van de resultaten van de proefboring en ook later met behulp van metingen tijdens de winperiode.

¹⁸ Omdat de ervaring leert dat op basis van de resultaten van de proefboring(en) en ook gedurende de winperiode prognoses meestal naar boven (meer daling) worden bijgesteld.

cumulatie met de bodemdalingsschotels van het Groningenveld en het Lauwersoogveld is daarbij belangrijk. In het MER van de winningsfase zullen bodemdaling, sedimenttransport en de benodigde zandsuppleties nader worden onderzocht.^{19,20,21} De Commissie vindt het verstandig in het MER voor de winningsfase aandacht te besteden aan de kans op aardbevingen.²²

3.3 Monitoring

Het MER geeft op afbeelding 14.3 een schematische beschrijving van het meet- en monitoringsprogramma. De Commissie vindt dat de monitoring:

- moet kunnen aantonen of een verslechtering van de natuurwaarden wél of niet samenhangt met diepe bodemdaling door de gaswinning;
- als geheel voldoende analysekracht moet hebben om uitspraken te kunnen doen over het al dan niet toepassen van het 'Hand aan de Kraan principe'.²³

Dit vraagt een doordachte monitoringsaanpak. De monitoringsaanpak op afbeelding 14.3 is hier nog niet op toegespitst.

In dit kader wijst de Commissie op haar adviezen over de evaluatie van het meet en monitoringsprogramma bij de gaswinning onder de Waddenzee op de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen, waarbij na de evaluatie het monitoringsprogramma herzien is.²⁴

¹⁹ Vooruitlopend op een eventuele MER voor de winningsfase is in het huidige MER al wel een indicatieve berekening gemaakt van de theoretische afname van het plaatareaal in de Waddenzee zonder zandsuppletie. Deze berekening is gebaseerd op de aanname dat ongeveer een derde van het totale bodemdalingsvolume ($1,5 \cdot 10^6 \text{ m}^3$) door sedimenttransport vanuit de Waddenzee wordt geleverd. Voor de gezamenlijke kombergingsgebieden Eilanderbalg en Lauwers wordt daarmee een gemiddelde bodemdaling van 0,8 cm berekend. Volgens de Commissie leidt dit tot een aanzienlijk groter verlies aan plaatareaal dan de in het MER vermelde 7,2 ha, namelijk ca. 12 ha.

²⁰ Het MER geeft aan dat in het MER voor de winningsfase gebruik van het ASMITA-model wordt aanbevolen. Het is de Commissie onduidelijk waarom het MER deze aanbeveling doet. De redenering in het MER dat andere modellen teveel discussie zouden oproepen kan de Commissie niet volgen.

²¹ Een alternatief met zandsuppletie ter grootte van de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning lijkt de Commissie voor de hand liggend.

²² Deze kunnen het gevolg zijn van bodemdaling tijdens de productiefase en van hydraulisch stimuleren ('fracken') van het reservoir. Dit laatste zal alleen plaatsvinden als de productie snelheden teleurstellend zijn vanwege minder gunstige reservoir condities. Het veronderstelde risico is een 'frack'-geïnduceerde aardbeving. Hierbij zal de nabijheid en het karakter van breuksystemen een kritische rol spelen. De Zienswijze van de Energiecoöperatie De Sintrale Schiermonnikoog wijst in dit verband ook op het verhoogde risico bij aardbevingen van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen.

²³ Aangezien de gaswinning mogelijk directe diepe bodemdaling in het waddengebied en onder Schiermonnikoog veroorzaakt is het voor de hand liggend hier dan in het monitoringsplan op in te gaan.

²⁴ Zie <http://www.commissiemer.nl/advisering/afgerondeadviezen/2928> voor de adviezen hierover van de AuditCommissie en de rapportages van de NAM.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: GDF SUEZ E&P Nederland B.V.

Bevoegd gezag: De minister van Economische Zaken

Besluit: Omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: D 17.2

Activiteit:

Het uitvoeren van één of twee proefboringen ten noorden van Schiermonnikoog om te onderzoeken of er in de diepe ondergrond voldoende aardgas aanwezig is en te bepalen of de winning daarvan haalbaar en rendabel is.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van 30 mei 2013;
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 31 mei t/m 11 juli 2013
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 10 juni 2013
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 23 juli 2013
kennisgeving MER in de Staatscourant van 20 november 2014
ter inzage legging MER: 21 november 2014 t/m 2 januari 2015
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 19 november 2014
toetsingsadvies uitgebracht: 5 februari 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. A.J. Blik
dr. M.J. Brolsma
ir. Y.C. Feddes
drs. S.J. Harkema (secretaris)
dr. C.J. Hemker
drs. L.H.J. Verheijen (voorzitter)
ing. E. Wymenga

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het

MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Definitieve notitie reikwijdte en detailniveau 'RCR-project Proefboring ten behoeve van gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog', april 2014;
- Aanvraag (17 juli 2014) en ontwerpbesluit omgevingsvergunning (ongedateerd);
- Aanvraag (11 juli 2014) en ontwerpbesluit Natuurbeschermingswetvergunning, (ongedateerd), inclusief passende beoordeling;
- Milieueffectrapport RCR-project Proefboring ten behoeve van gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog', 10 juli 2014.

De Commissie heeft kennis genomen van 18 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 27 januari 2015 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Proefboring ten behoeve van gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog

ISBN: 978-90-421-4050-9

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

